Post Script.

Det er mældet Pag, 100, at Author Hr. Archiater v. Rosenstein forbeholder sig Compositionen af sit hvide Antispasmodiske Pulver No. 39., saa at jeg ikke kand være saa lykkelig, paa dette, som paa de øvrige Medicamenter, at kunde give Recept; men, for nogenlunde at ersætte denne Mangel, indstiller jeg til mine kiere Landsmænd, om de, i Stæden for dette, bhage at probere af min Composition.

Et hvidt tempererende eller kiølende Pulver.

Dette Pulver dæmper Heeden i det at det afkioler Blodet, naar samme er kommet i nogen Fermentation, Giering eller Brusen, som lætteligen kan foraarsages af heed Luft, umaadelig Sue-Varme, hidsige Dranke, fatiguer, Skræk, Ergrelse, Vrede og andre desliige hæftige Passioner, da det tillige forbedrer og afforer Galden, naar det hver halve eller heel Time til 1 à 2 Theskeer i koldt eller lunket Vand indtages saa længe indtil man finder sig vel, og det saavel i fornævnte som alle andre Leyligheder af samme Art, der kunde sætte Blodet i Valling; eller som foraarsages af opvallet Blod, saasom Hierte-Klappen, Besvimelser, Blodspytten, Blodbrækken, Blodstyrtning, item i Blodpissen, overflodig Afgang af det Maanedlige, samt alle for overflodige eller utidige Blodflodde, da endog saavel Frugtsommelige, som de

der ligge i Barselseng, med stor Nytte kunde bruge det for at afkiøle Blodet og stille dets Uordentlighed. Ligeledes efter bekomne Blessurer, efter Fald og Stød eller Aareladen, naar Blodet er extravaseret og gaaet uden for sine Grændser. I Sting, Forkiøling eller Flus-Feber, Rosen og alle de Sygdomme, der have nogen Inflammation i Følge, ud- eller indvortes, da det, tillige med Aareladen, saa ofte samme er fornøden, afkiøler Blodet efter Ønske, naar det kuns bruges saa ofte ellrr længe som nødigt er. Af samme Grund er det begribeligt, at intet kan rettere bruges ved Senge-Tid, naar man befrygter for Uroe ey at kunde sove eller desuden finder sig echaufferet.

Dette Pulver

fortynder Blodet og bevarer det fra Stagnation og Forraadnelse, hvorfore det har sin store Nytte i alle raadnende Febere, i Slag der komme af for meget, hidsigt og tykt Blod; i Hoved-Pine eller Svindel, hvad enten de komme af Blodrighed eller hindret Circulation, eller Slimighed og seige Cruditeter i Maven, des Aarsag det er for dem, der spise stærkt eller æde meget Kiød, et ret brugbart Medicament, især da det tillige er

Et got Digestiv- **og Jordøyelse-Pulver,**

som befordrer Madens Forarbeydelse i Maven, i det at det oploser den overflødige sure ogseige Sliim som ellers derudi er hinderlig, hvilken giøres beqvem til Udførsel, ligesom Syrligheden tillige afforberes, Vindene befordres og Livet paa

en

en næsten umærkelig Maade holdes aabet: af hvilke Aarsager dette Pulver er meget brugbart for dem der have tabt Appetiten, ere plagede af Obstruction eller haardt Liv, Vinde, Ræben, Opstigelser der lugte efter raadne Æg, Halsbrynde, Qvalmer, Hikke og deslige, der komme af Mavens Urigtighed.

Paa selv samme Grunde er dette Medicament imod kolde Febere, der reyse sig gemeenligen af Mavens Fordærvelse, et af de sikkerste og beste Midler, hvorved Mavens Feyl corrigeres, Feber-Materien opløses og afhielpes, Feber-Bevægelserne stilles og Patienten befinder sig vel cureret, naar man deraf nogle Gange daglig, dog ikke under Paroxysmus selv eller saa længe Kulden varer, men vel i og under Heden, og desuden paa de gode Dage nogle Gange indtager et Par Theskeer i The-Vand.

Som et Præparations-Middel at bruge Aftenen forend man Dagen derpaa vil indtage noget Laxere- eller Bræk-Middel er dette Digestiv af gode Følger, i det at samme, som sagt er, opløser og fortynder den seiye Slim, og giør den flydende til desto lættere at udføres.

Vil man af dette giøre et godt og kraftigt
Antispasmodisk Pulver,
kan man til 2 à 3 Theskeer eller 1 god Portion sætte 2 à 3 Gran Campher, hvilket skeer, naar man paa Campheren drypper en Draabe Brændevin,

kniser og river den under det kiølende Pulver, da det bliver end kraftigere i krampagtige Tilfælde og Forstoppelse udi indvoldene, i hvilke Tilfælde det desuden er et ret got Middel, i Urinens Befordring, i Inflammation ind- eller udvortes, som kiendes af den medfølgende Smerte og Brænding paa det svage Sted, og af den medfølgende Feber der er geleydet af Hede og Torst, ey at tale om den kiendelige Hielp deraf da haves i Forkiølinger, naar man tager det ved Senge-Tid, eller legger sig ned derpaa i en med Sukker eller Bern-Steen varmed Seng og drikker brav The-Vand især af Hylde-Blomster derefter, da det befindes tillige at være et got Diaphoreticum, der end kraftigere opløser og fortynder de tyknede Vædsker og baner de overflødige og onde Vædsker en frie Vey igiennem Svede-Hullerne samt Urin-Gangen tillige.

Dette Medicament kan sikkert af alle til alle Tider og ved alle Forseelser i Levemaaden bruges, uden at være i noget Tilfælde farligt eller skadeligt. Et Glas paa 2 Lod forseglet koster 2 Mrk. Danske.

Følger nu ved denne Leilighed mine 3de forhen Publicō bekiendte Medicamenter.

Saasom: mit

Aqva Vulneraria.

eller

Vund-Vand.

Med dette Vand kand enhver paa faa Dage

sik

sikkert læge de allerslemmeste Saar og Skader, af hvad udvortes Aarsag de endog maatte være komne, brændte, bidte, stødte, stukkede, skaarne, skavede, hugne, qvæstede, de være sig hidsige eller sure, friske eller gamle, hos Gamle eller Unge, endogsaa, om de ved intet andet Middel kunde hielpes eller læges.

For stakkels syge Mennesker, som ved lang Senge-Leye blive Hudlose, har jeg aldrig fundet bedre Middel end dette, naar Stedet dermed vaskes, og noget afslidt Linnet, dyppet i dette Vand, paalægges, da Stedet paa en Dags Tid er med ny og fast Hud beklæd.

Ligeledes kan det og brüges som et for alle tis smaae Børn, naar de blive hudlose.

Naar smaae Børn faae Vind-Brok, kan samme sætfelig hielpes, om man med dette Vand og lige saa meget Fransk Viin varmet, bader ofte Stedet med Duge.

Er nogen faldet, eller nogen Vægt faldet paa ham, eller er han ilde stødt saa at Stedet hooner, han betiene sig enten af dette Vand allene, eller en Part af dette Vand og 2 Parter Viin-Eddike: eller og smelter i en Pægel af dette Vand 2 Lod Campher: Hvilken af Delene han nu vil, saa maa han med deri dyppede Duge belegge det beskadigede Sted, da sgavel Hævelse som de blaa og gule Pletter derved fordrives.

Er Skaden ellers af den Betydenhed, at man befrygter Contusion at være skeet, samt Inflammation og Suppuration at ville paafølge, forstaaer det sig selv at man desuden faaer tilstrækkelig aabne Aaren, flittig bruge det kiølende Pulver, ja vel og en Fald-Drank om der befrygtes inderlig Skade at være skeet.

Er et Led paa Fod eller Haand forvrikket, da kan man med ofte paalagte linnede Duge, dyppede hver Gang i koldt Vand, ey allene forekomme Hævelse, men endog desto lættere bringe Ledet i sin Orden og sit Sted igien, men intet er hertil dygigere end just dette Vand, især med Eddike forsadt, som før er meldet.

Mod Krampe eller Sene-Drag kan man kuns formedelst en linnen eller ulden Dug rive Stedet med dette Vand, saa gaaer det strax over.

Det er desuden mod hidsige inflammerede og røde Øyen et med de beste Øyen-Vand, naar man ofte dermed vasker Øynene ind- og udvendig, samt tillige nogle Gange laxerer, hvortil beqvemmeligst kan bruges mine Piller.

Med Campher forsadt, som før er sagt, er det got imod de Stik, som af Bier, Myg og andre deslige Insecter giøres, og ofte er af slemme Følger.

Naar man vil bruge dette Vand, bør man forud varme saa meget deraf, som man paa den

Tid

Tid har nødigt, da man dypper en fiin linnen Dug deri, vasker Saaret eller Skaden dermed, og, om det er dybt eller stort, forbinder det tilsidst med samme eller anden Dug 4 à 6 Gange sammenlagt, efterat den forud er vel dyppet i det varme Vand, da Saaret eller Skaden paa faa Dage er ey allene renset, men endog af Grunden heelet, om det end gik ind til Benet, og trækker det ey allene Heeden ud af alle Skader, men endog strax stiller den medfølgende Smerte, om ellers ingen Splindt eller noget andet fremmet (Heterogeneum) ligger der forborgen, som i slig Fald maae udtages.

Hvor kraftigt dette Vand er i at rense og læge, kan skiønnes deraf, at naar man dermed vasker en Hest, som af Sadel eller Sele-Tøy er bleven brudt, og, som ofte skeer, forsømt, skal Saaret paa en Nattes Tid blive reen, og sætte Hud; men som sagt, det maae bruges varmt.

Med et Ord!: Det er et herligt Middel til slige udvortes Curer, og burde staae parat til den Ende i hver Mands Huus, allerhelst, da det om Vinteren fielden fryser; men paa Boutellier, vel proppede og forvarede kan uforandret conserveres nogle Aar, og koster en Boutelie forseglet kuns 2 Mark Danske.

Pilulæ Digestivæ
eller
Feber-Piller.

Disse Piller virke altid Stoelgang, men me-

re eller mindre efter Mavens Tilstand, dog altid uden enten Kniben eller Mattelse; ofte virke de, efter Stoelgangen, Sveed, naar man har taget dem ind ved Senge-Tid, eller lagt sig tildekket ned derpaa, alt eftersom Legemets Beskaffenhed det udfordrer; men overalt er deres Virkning denne: at de rense og styrke Fordøyelse-Veyene, og disponere saaledes paa en ret følelig Maade det hele Legeme.

Man kan bruge denne Medicine til alle Tider af Dag og Nat, og derhos gaae ud og ind, samt æde og drikke, efter Behag, uden at befrygte de slemme Følger, som Uforsigtighed ved anden Medicins Brug drager efter sig.

Derfor kan enhver, som Piller kan indtage, af hvad Constitution eller Temperement Han eller Hun endog maatte være, med Fordeel betiene sig af disse Piller, hvad enten det er Hiemme eller paa en Reyse, i hvilket sidste Fald de kunde giøre bedre Tieneste, end et Reyse-Apotheqve, som af den Reysende enten ofte ikke røres, eller dog misbruges.

Thi haver nogen enten spiist eller drukket for meget, saa han derefter befinder sig ilde og besværget, han tage kuns enten samme Dag, samme Aften, eller Dagen derpaa af disse Piller.

Er nogen bleven forhidset, ved hvad Leylighed det endog maatte være skeet, eller forkiølet enten af Luftens Skarphed, Trækvind, en hastig og kold Drik, eller hvad det være maae, han kan strax

strax hielpe sig til rette med disse Pillers Brug, naar han kuns derefter vil legge sig til Sengs, og lade sig vel tildekke; men tillader hans Forretninger eller Reyse det ikke, bør han derimod daglig i trende Dage tage dem ind, da han er sikkert hiulpen.

Har man ærgret eller altereret sig hæftig, og især enten strax Øiist eller drukket enten Øiin, Brændeviin eller meget koldt Vand derpaa, hvorudi mange gruesigen forlee sig, da bruges kuns af denne Medicine, som et gøt Cholagogum, saa har man forsikkret sig Liv og Helbred, som begge derved staae i yderste Fare.

Overkommer nogen en Frost, Gysen, Stræk-ken, Mattighed eller deslige, som ofte er Begyndelsen til en Kolde-Syge, Halse-Syge eller anden hidsig eller kold Sygdom, og ofte en hastig Død, han bruge kun strax disse Piller, saa er Aarsagen hævet og Virkningen forekommet.

Er en virkelig hver Dags eller tredie Dags Kold-Feber der, den maae være kommet af hvad Aarsag den vil, saa indtager Patienten kuns af disse Piller trende Feber-Dage ved Paroxysmi eller Feberens Begyndelse, og legger sig derpaa vel tildækket ned, saa er han frie, saavel for Feberen, som alle onde Følger, ja meget sundere, end han var for Feberen.

Kort sagt:

Enten man curative eller præservative vil

purgere og rense Legemet fra den Uraad og Overflod af onde Vædsker, som det besværges med, og som saa ofte forgifter Blodet, man skal erfare i Sandhed, ey allene hvor magelig denne Medicine er at bruge fremfor de fleste andre; men især hvilken en Mængde af sure, skarpe og onde Vædsker, samt kold Slim og Vinde den udfører, om de ellers ere der; men i øvrigt virker den, ligesom Legemets inderlige Tilstand det udkræver, ja ofte efter Omstændighederne, fast slet intet.

Disse Piller kunde ellers indtages i Viin, Brændeviin, Øl, Coffe, Vand, Suppe eller Mælk, men endnu er det bedre at tage dem tørre, det er: i Oblat, Svidsker, Rosiner rc.

Hvo ikke kan indtage Piller paa disse Maader, kan kuns opløse dem i lidet Vaadt, og saaledes indtage dem med en Ske.

For en Fuldvoxen eller Gammel er 12 à 16 Stykker Piller, ved alle forestaaende Leyligheder, den rette Dosis; hvo ikke kan indtage dem paa een Gang, kan tage den halve Deel om Aftenen, og de øvrige om Morgenen, og det saaledes i 3 paa hinanden følgende Dage, om han befrygter onde Følger enten af en Forkiøling, Alteration, Ærger, Frost eller Gysen i Kroppen, eller og, han allerede er overfalden af en virkelig Kold-Feber, som alt forhen er sagt; men vil han ellers kuns tømme Maven fra mange Cruditeter, behøver han kuns een Dosis for den Gang.

For

For et ungt Menneske fra 12 til 20 Aar er 4, 6, 8 à 10 Stykker en Dosis, eftersom dens Natur ansees stærkere eller svagere: dog tør ingen befrygte mindste Farlighed deraf, om der og blev givet nogle Stykker mere eller mindre, da ex. gr. 5 Stykker ofte virke lige saa meget, som 15, og 15 ofte ey mere end 5.

Til et Beviis herpaa item at denne Medicine ey lettelig kan skade, om den endog misbruges, anfører jeg dette: En Muurmester Svend her i Byen nogle over 20 Aar gammel, beklagede sig over at hans Øyne havde paa et Par Aar været svage; men nu paa nogen Tid vare blevne saa dumme, at han havde stor Besværlighed ved at forrette sit Arbeyde: Svage Øyne profitere intet af den Kalk og Støb som de Folk daglig maae imodtage. Jeg ordinerede hvad han udvortes havde at bruge, og gav ham et Lod af disse Piller for et Par Gange eller 3 om Ugen at laxere derpaa, og i øvrigt holde Dieet og blive inde. Da jeg efter 3 Dage besøgte ham, fandt jeg Øynene meget klarere, og Inflammationen gandske borte. Men da han bad om flere Piller, og jeg maatte spørge hvor de forrige vare afblevne? svarede han, at han havde brugt dem alle, i Tanke at jo flere han tog, jo bedre Virkning de giordte: overalt fandt han sig derhos i ingen Maade svækket, eller havde deraf haft nogen umaadelig Stoelgang, skiønt han, som sagt, i 3 Dage havde indtaget 240 Stykker Piller.

Jeg

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-135095-p0153-8

Jeg haver ellers ved mange Leyligheder befunden, at naar man vil laxere, enten paa Engelsk Salt, Rhabarber eller andet ordinair Laxativ, og tager derhos 3, 4 à 6 af disse Piller, har Laxativet af dette adjuvans ey allene en fortreffelig Hielp; men Patienten finder da slet ingen Kniben; thi Maven, i Stæden for at svækkes, bliver styrket, og Appetiten forøget: det er: Fordøyelsen sat i god Stand.

1 Lod af disse Piller koster 3 Mark Danske, som leveres forseglet med mit Signete.

Den bekiendte Frøken Thunes egen Beskrivelse over den af hende med megen Succes i adskillige Tilfælde brugte Herlige Balsam, som ellers her i Kiøbenhavn har været bekiendt under det uegentlige Navn af Frøken Thunes-Plaster.

Denne Balsam kan bruges til alle Slags Skader efterdi den er altid uskadelig.

1) Den maae altid bruges varm, hvad enten den bruges paa Skaden, eller injiceres ved Sprøyte i Skaden, da den i første Fald, enten paa firedobbelt gammelt Linned smurt, eller med charpie paalegges, og i sidste Fald med en Bæle af sammenrullet fiint gammelt Linned i dybe Saar appliceres, i begge Tilfælde rygter man Skaden to Gange daglig i det høyeste, og smorer Balsamen varm uden omkring, og over Lipperne og Randen af Saaret, da Smerten lindres,

Hes-

Heeden kioles, og Saaret baade af Grunden renses og læges.

Saaledes er denne Balsam en sikker Lægedom at have hos sig i alle slige paakommende Tilfælde, det være sig brændt Saar af Ild eller kaagende Materier, stødt, eller hvor Huden er afskavet, naar kuns denne Balsam varm paasmøres, og et Stykke gammelt Linned dyppet i Balsamen, overlægges og forbindes. Ligesaa curerer den Frost eller Frost-Bylder paa Hænder og Fødder.

Den renser og læger alle dybe Saar, de være sig hugne skaarne, stødte, ja sistuleuse og ret desperate, naar den kuns varm indsproytes eller paa anden Maade injiceres.

2) Paa heel Hud varm gneden, eller for Ilden smurt, er den god og lindrende mod alt Slags Fald, Forkioling og Værk i Lemmerne, Ledmodene og Senerne, naar derover lægges et varmt og linnet Klæde.

I Gickten, være sig i Hænder, Fødder, Knæer, Skuldre og Hoften, naar det suge Lem, ved Varme smurt, bedækkes med en varm Serviette, giør denne Balsam god Tieneste, efterat de rette og beqvemme Midler først ere indvortes brugte.

Denne Balsam smurt, paa Panden, Tindingerne og Næseborene, fordriver Hovedpiine, styr-

styrker Hiernen, og ligeledes styrker de zittrende og rystende Lemmer, naar de dermed ofte bestryges.

Dovelse, Tunghørighed og Susen for Ørene, som ey er for gammiel, cureres iligemaade, naar man dypper lidet Bomuld i den varme Balsam, og legger i Ørene, og ellers smorer Balsamen varm omkring Øret, og gnider det med et varmt Klæde, helst ved Senge-Tid.

Det skal vist fordele Sting og stille Coliqve, naar man smorer Balsamen varm paa det smertende Sted, og derover legger varme Klæder.

3) Indvortes kan denne Balsam ogsaa med stor Nytte bruges, ex. gr. 2 Qvintin, eller saa meget, som en Valnod er stor: tidlig Morgen, og ligesaa sildig Aften indtagen i en god Kiød-Suppe, lige gødt, hvad Slags, purgerer og renser Blærren, løser Stenen, fordriver Nyre-Smerte, Inflammation og Hævelse, lindrer Mavepine og Coliqve, aabner alle Forstoppelser og giver en god Aande.

Saaledes brugt, er denne Balsam og meget god imod Flek-Feber, Pest og alle giftige Sygdomme. Bruger man den saaledes fire Morgener en suite, og smorer Læberne tillige med Næsebørene dermed, førend man gaaer ud af Huset, saa er man uden Fare at anstikkes af nogen ond pestilentialisk Luft eller smitsom Syge. og er man bleven anstukken, saa curerer man sig sikkert ved at svede

paa

a et par Qvintin deraf, indtagen i Kiod-Sup-
, men fire Morgener indtagen, renser Livet, og
frier Patienten fra al Pine og Smerte,

Indtagen i Mælk, skal den curere alle giftige
ihrs Bid, være sig Slangers, Øglers, rc.

Lidet deraf paa en fiin linnen Dug stroget
ver Ansigtet ved Senge-Tid, giver en fiin Hud,
det alt, hvad fremmet i Huden er, opløses, og
an om Morgenen afvaskes med en Dug, dyppet
Rosen-Vand.

Forestaaende er tillige med Receptet mig af en
meget brav Dame til fleres Nytte communicerer,
hvori jeg ellers ikke har haft anden Deel, end at
have bragt det i bedre Orden og forstaaeligere Stil.
I øvrigt har jeg præpareret fornævnte Balsam,
og forsøgt den hos mine Patienter i de allerfleste Til-
fælde af første Post, og da jeg fast altid og i dem
alle har fundet den at svare til Opskriften, saa har
jeg holdt den værdt, som et godt Huus-Middel at
eyes, og i den Henseende præpareret den til Tieni-
ste for mine Patienter til 1 Mark 8 skill. 3 Lod, og saa
videre i Glas bevaret, og med mit Signete beseglet.

Hvad den anden Post angaaer, da har jeg
endnu ikke haft Courage nok paa uogen Gigt-Syg
at probere denne Balsam, da jeg tvertimod raa-
der enhver at vogte sig for saavel fittige og spiritu-
euse Ting at bruge udvortes, som sidstbenævnte
Slags indvortes, i Henseende til den Farlighed,
som deraf ofte endtstaaer, i det at Gigt-Materien

derved

derved drives ind i Livet, kan hastig falde paa Hierne, Hierte, Lunge, Mave, Tarme, Blærre eller andre ædle Dele, hvorved Patienten sættes i hæftig Smerte og yderste Livs-Fare, om ikke en erfaren og fornuftig Læge er ved Haanden, som veed at bringe Gigten tilbage igien paa rette Maade; ikke desto mindre agter jeg det dog for min Pligt ved denne Leylighed at melde følgende Casus: I sidstforvigte Sommer blev af en og samme Person, hos mig Tid efter anden hentet 4, 5 til 6 Glas af denne Balsam, med Beretning at han brugte den til sin Gigt-Syge Kammerat og Medtienere paa Brøgger-Huset, hvis Hænder af Gigten vare blevne ubrugelige, og ey allene tykke og svulnede, men endog af Værk fuld med Knuder paa Ledene, han gned ham altsaa over Ledder med denne Balsam Morgen og Aften, og sade saa kiendelig Bedring at Knuderne, som for 14 Dage vare saa store som Nødder, nu ikke vare større end Ærter.

Jeg raadde ham at lade sin Gigtsyge Ven drikke om Morgenen en The af Bukkeblade, som og skede, og er continueret indtil denne Time. Samme Person har nylig beretter mig, at den forhen Gigtsyge er ey allene bleven fuldkommen befriet fra sin Gigt; men er endog bleven sund, feed og stærk i alle Henseender, og vedbliver sin The, hvorved flere end han befinde sig vel.

P. S. Garboe.

Boende i Landemærket lige over for Kirke-Døren.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-135095-p0158-7

Pemfingers urt
Roden med edike
Saaden lagt som et
Plaster döder alle
Saar som om sig
Oder kanver fitel
eller kroft

Anis urt
Tiller ~~dan~~
den Videfligde
se

Lexisekommen
til Kolwer
Klendet med
Winedike ansi=
tet tuet for dri=
wer alle haande
ansitet ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ wenhed
Kan vigagt Meghedor
med lakrig ergat for
bröstet

Graaet Svol og
Tormentin Spiritus og
Avlun at piske i for
Flöde at Smöre denn
i med og hede foren Ovn
kan hjelpe for Skaf
Kabendigs ~~[illegible]~~ Ort er
godt at Loge meget
hen er godt at Smöre
Haaer med

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-135095-p0162-8
DFG